

Sara Hosseini
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), asioimistulkkkaus
Opinnäytetyö, 2019

Geriatrisen neuropsykologian sairaudet ja oireet
Sanastotyö Suomi–persia

TIIVISTELMÄ

Sara Hosseini

Suomi–persia -sanastotyö geriatrisesta neuropsykologiasta määritelmiseen

39 sivua

Kevät 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Tulkki (AMK)

Tässä opinnäytetyössä tehtiin suomi–persia sanasto, jonka aiheena on geriatrinen eli vanhenemisen neuropsykologia. Asioimistulkki tarvitsee työssään erityisalan sanastoa. Valmistautuminen on tulkin yksi tärkeimmistä vaiheista, joka saa hänet ammattitaitoiseksi tulkiksi. Tämä tuote aikaansaa mahdollisuutta pätevöityä hoitoalan tulkkina. Se myös auttaa tulkiopiskelijoita ja neuropsykologian asiantuntijoita kommunikoimaan vieraankielisiin potilaisiin paremmin. Tämä sanasto on tarkoitettu tulkeille, tulkiopiskelijoille ja neuropsykologian asiantuntijoille.

Tämä opinnäytetyö on koostunut kahdesta osasta. Opinnäytetyön raporttiosuudessa kerrotaan yleisesti sanastotyön teoriasta ja prosessista sekä vanhenemisen neuropsykologiasta.

Sanastonkeruu aloitettiin ensin tutustumalla alan lähteisiin ja kirjallisuuksiin. Tärkeimmät lähteet, joista termejä kerättiin, olivat kirjat ”Kliininen neuropsykologia” ja ”Geriatría”. Sanastossa alkuperäiset termit ovat suomenkieliset ja vastineet persiankieliset. Persiankieliset vastineet ovat haettu luotettavista persiankielisistä artikkeleista. Määritelmät ovat saatu luotettavilta lähteiltä ja niitä on muokattu kuulostamaan mahdollisimman ytimekkäiltä.

Opinnäytetyön sanasto-osuus koostuu 90 termistä, joita ovat kirjoitettuna aakkosten mukaan. Sanastoon on kerätty vanhenemisen neuropsykologian keskeisimmät sairaudet ja oireet. Sanasto ei sisällytä hoitoon liittyviä termejä. Sanasto on opinnäytetyön liitteenä.

Asiasanat: geriatrinen neuropsykologia, asioimistulkkaus, sanasto

ABSTRACT

Sara Hosseini

Finnish–Persian glossary of geriatric neuropsychology with definitions

39 pages

Spring 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Degree Programme in Community interpreting

Interpreter

The aim of this thesis was to prepare a glossary from Finnish to Persian in the field of geriatric neuropsychology. This glossary is intended for interpreters, interpreting students and professionals in the field of neuropsychology. The glossary is compiled from different sources and books that are written about this field. The glossary is collected by the most important and commonly used terms in geriatric neuropsychology.

The first step in making the glossary was first started by studying the sources and the literature in the field. The main sources from which the terms were collected were the books "Clinical Neuropsychology" and "Geriatrics". In the glossary, the original terms are in Finnish and then translated into Persian. Persian-language equivalents have been retrieved from trusted Persian-language articles. The definitions are collected from reliable sources and have been modified to sound as concise as possible.

The production of the Bachelor's thesis is a glossary consisted of 90 terms, sorted alphabetically. The terms collected into this glossary are about the main diseases and symptoms of geriatric neuropsychology. The glossary does not include terms related to treatments. The produced glossary is attached to the end of the thesis.

Preparing for the work is one of the most important stages for an interpreter, which makes him/her a skilled interpreter. This glossary provides the possibility to be qualified as a medical or healthcare interpreter. In addition, it helps interpreting students and neuropsychology professionals to communicate better with foreign-language patients.

Keywords: Geriatric Neuropsychology, Community Interpreting, Glossary

سارا حسینی
واژه نامه ی عصب روانشناسی سالمندان به همراه توضیحات
39 صفحه
بهار 2019
مدرسه عالی حرفه ای دیاکونیا
رشته مترجمی جامع
مترجم

هدف از انجام این پایان نامه، آماده سازی یک واژه نامه از زبان فنلاندی به فارسی درباره ی نوروسایکولوژی سالمندان بود. این واژه نامه برای مترجمان، دانشجویان مترجمی و متخصصان عصب روانشناسی در نظر گرفته شده است. این واژه نامه از منابع و کتاب های این حوزه گردآوری شده است. این واژه نامه تشکیل شده است از مهمترین و رایج ترین اصطلاحات در عصب شناسی سالمندان.

کار واژه نامه در مرحله اول با مطالعه منابع و ادبیات موجود در این زمینه آغاز شد. مهمترین منابعی که این اصطلاحات از آنها جمع آوری شده، کتابهای عصب روانشناسی بالینی و پیر پزشکی بود. در واژه نامه، واژگان اصلی در زبان فنلاندی و معادل آنها به زبان فارسی ترجمه شده است. کلمات معادل فارسی زبان از مقالات معتبر فارسی زبان گرفته شده است. تعاریف از منابع معتبر تهیه شده و به صورتی تدوین شده است تا حد امکان مختصر به نظر برسند.

نتیجه این پایان نامه یک واژه نامه 90 کلمه ای است که به ترتیب حروف الفبا طبقه بندی شده است. اصطلاحات مربوط به علائم و بیماری های اصلی عصب روانشناسی سالمندان در این واژه نامه جمع آوری شده است. واژه نامه اصطلاحات مربوط به درمان را شامل نمی شود. این واژه نامه به انتهای پایان نامه پیوست شده است.

آماده شدن یکی از مهمترین مراحل کاری یک مترجم است که وی را به یک مترجم ماهر تبدیل می کند. این محصول امکان واجد شرایط شدن برای مترجمی در حوضه ی پزشکی و مراقبت های بهداشتی را فراهم می کند. همچنین، دانش آموزان مترجمی میتوانند از این واژه نامه استفاده کنند. همینطور متخصصان عصب روانشناسی به کمک آن میتوانند با بیمارانی که به زبان های غیر از فنلاندی صحبت میکنند، بهتر ارتباط برقرار کنند.

کلمات کلیدی : عصب روانشناسی سالمندان، مترجمی جامع، واژه نامه

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 GERIATRINEN NEUROPSYKOLOGIA	7
2.1 Vanhenemisen neuropsykologiset sairaudet ja oireet.....	7
2.1.1 Muistisairaudet.....	8
2.1.2 Lievä kognitiivinen heikentyminen.....	8
2.1.3 Alzheimerin tauti	9
2.1.4 Vaskulaarinen kognitiivinen heikentyminen	9
2.1.5 Lewyn kappale -tauti	10
2.1.6 Otsa-ohimolohkorapheet.....	10
2.1.7 Huntingtonin tauti	11
2.1.8 Parkinsonin tauti	11
3 SANASTOTYÖN KESKEISET KÄSITTEET.....	12
3.1 Yleiskieli ja erikoiskieli.....	12
3.2 Tarkoite	13
3.3 Käsite	13
3.4 Termi.....	13
3.5 Määritelmä	14
3.6 Käsitejärjestelmä.....	14
3.6.1 Hierarkkinen suhde	14
3.6.2 Koostumussuhde	14
3.6.3 Funktiosuhde	15
4 ASIOIMISTULKKAUS TERVEYDENHUOLLOSSA	16
5 SANASTOTYÖPROSESSI	18
5.1 Sanaston kerääminen ja laajuus	18
5.2 Termien määritelmät sanastossa	19
5.3 Sanaston lähteet ja vastinetyö	20
5.4 Sanaston arviointi	21
6 POHDINTA	23

LÄHTEET.....	25
LIITE 1: SANASTO GERIATRISESTA NEUROPSYKOLOGIASTA, SUOMI- PERSIA.....	27
LIITE 2: SANASTON LÄHDELUETTELO	38

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoitus on tuottaa sanastoa. Siinä olen syventynyt geriatrisen neuropsykologian sairauksiin ja oireisiin. Olen muodostanut sairauksista ja oireista suomenkielisen sanalistan ja sitten etsinyt sanalistan termeille vastineita persian kielellä. Olen etsinyt termeille myös määritelmiä suomen kielellä, jotta lukija ymmärtäisi ja pohtisi jokaista termiä syvemmin.

Neuropsykologia on yksi niistä hankalimmista aihepiireistä, johon tulkki törmää työssään usein. Tulkeilta vaaditaan kattavaa osaamista ja ymmärrystä neuropsykologian sairauksista ja niihin liittyvistä oireista. Kyseessä voi olla vakava sairaus ja potilaalla on täysi oikeus ymmärtää sairautensa ja oireidensa syyt omalla äidinkielellään. Minun opinnäytetyöni opastaa tulkkeja tekemään työtään mahdollisimman hyvin esittämällä heille valmiin sanaston tästä aiheesta. Tavoitteena on muodostaa luotettavan suhteen potilaan ja sairaalaväen välillä pätevien tulkkien kautta. Opinnäytetyöni hyödyntää myös neuropsykologia-alan ammattilaisia sillä tavalla, että he voisivat käyttää sanastoani tilanteissa, jolloin tulkki ei ole paikalla. Tällöin sanastoni auttaa enemmän ihmisiä.

Työni ei liity hankkeisiin tai ohjelmiin, mutta olen halukas tarjoamaan valmiin työni eri organisaatioille ilmaiseksi. Minulle riittää, että työtäni käytetään ja hyödynnetään ilman rahallista vastinetta.

Oman ammatillisen kasvun tavoitteisiini kuuluu se, että keräämäni sanastoa huomioidaan ja työtäni arvioidaan. Tällä tavalla voin tutustua muihin tulkkeihin ja verkostoitua heidän kanssaan. Voisin kuulla heidän kokemuksiaan ja antaa heille mahdollisuuden pätevoityä työssään enemmän minun sanastoni avulla.

2 GERIATRINEN NEUROPSYKOLOGIA

Suomen neuropsykologiliitto ry:n mukaan neuropsykologia on psykologiaan kuuluva tieteenala, joka tutkii aivojen ja ihmisen toiminnan välisiä suhteita ja soveltaa tätä tietoa arvioinnissa ja kuntoutuksessa. Kliininen neuropsykologia käsittelee pääsääntöisesti keskushermoston sairauksiin ja vammoihin sekä kehityshäiriöihin ja oppimisvaikeuksiin liittyvien psykologisten seurausten diagnosoimista ja kuntoutusta. Jehkosen, Saunamäen, Paavolan ja Vilkin (2015, 5) mukaan Kliinisessä neuropsykologiassa tutkitaan aivojen toimintahäiriöiden vaikutuksia kognitiiviseen toimintakykyyn ja käyttäytymiseen. Suomen neuropsykologinen yhdistys ry:n mukaan geriatrinen neuropsykologia on yksi kliinisen neuropsykologian erikoisalueilta. Geriatrinen eli vanhenemisen neuropsykologia käsittelee normaaliin ikääntymiseen kuuluvia kognitiivisia muutoksia aivoissa (Jehkonen ym. 2015, 225).

2.1 Vanhenemisen neuropsykologiset sairaudet ja oireet

Kognitiiviset toiminnot, jotka edellyttävät joustavuutta ja nopeutta, heikentyvät 60 ikävuoden jälkeen. Heikentymistä tapahtuu toiminnanohjauksessa, muisti-toiminnoissa, tarkkaavuudessa, visumotoriikassa sekä joustavassa ongelmanratkaisussa ja päättelyssä. (Jehkonen ym. 2015, 225.) Vanhenemisen neuropsykologiset sairaudet ovat dementiaoireyhtymää aiheuttavat muistisairaudet kuten Alzheimer, vaskulaarinen kognitiivinen heikentyminen, Lewyn kappale -tauti, Otsa -ohimolohkorappeumat ja Huntingtonin tauti.

Muistisairauksiin ja dementiaoireyhtymään liittyviä oireita ovat muistin, päättelyn ja toiminnanohjauksen häiriöt, mutta potilaalla on usein afasiaa (kielellisiä häiriöitä), agnosiaa (hahmottamisen häiriöitä) ja apraksiaa (kätevyuden häiriöitä). Kognitiiviset oireet ovat usein eteneviä, mutta voivat pysyä myös samanlaisina tai parantua osittain. (Tilvis, Pitkälä, Strandberg, Sulkeva ja Viitanen 2010, 121.)

2.1.1 Muistisairaudet

Dementia on oireyhtymä, jolla tarkoitetaan lääketieteessä ja psykologiassa laaja-alaista kognitiivista heikentymää, joka aiheuttaa merkittävää haittaa arkiselviytymisessä ja toimintakyvyssä. Etenevän ja laaja-alaiseksi kehittyvän kognitiivisen heikentymän syy on jokin rappeuttava eli degeneratiivinen aivosairaus. Rappeuttavia aivosairauksia kutsutaan muistisairauksiksi. (Jehkonen ym. 2015, 226.)

Tärkeimmät muistisairaudet ovat Alzheimerin tauti (esiintyvyys 60%), Lewyn kappale -tauti (esiintyvyys 15–20%) ja vaskulaarinen dementia (esiintyvyys 15%). Dementiatasoisien kognitiivisen häiriön yleisyys lisääntyy nopeasti iän mukana. esim. Yli 85-vuotiailla esiintyvyys on korkeimmillaan eli 16%. (Tilvis ym. 2010, 123.)

2.1.2 Lievä kognitiivinen heikentyminen

Muistisairaudet alkavat esiintymään usein lievillä kognitiivisilla muutoksilla. Kognitiivisten oireiden alkuvaiheista ennen dementiatasoista heikentymistä käytetään nimitystä lievä kognitiivinen heikentyminen (*mild cognitive impairment*, MCI). Sitä käytetään eniten Alzheimerin taudin esivaiheen tai riskitilan luonnehtimiseksi. (Jehkonen ym. 2015, 227.) Duodecim -aikakauskirjan mukaan MCI:llä tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilöllä on subjektiivinen muistioire tai oire muulla tiedonkäsittelyn osa-alueella. Sen lisäksi henkilölle on objektiivisesti todettu tiedonkäsittelyn yhden tai useamman osa-alueen selvä heikkeneminen. Hänelle selviytyminen jokapäiväisistä toimista ei ole kuitenkaan vaikeutunut merkittävästi eivätkä mitkään muistisairauden diagnostiset kriteerit täyty. (Erkinjuntti 2011, 6-85.)

2.1.3 Alzheimerin tauti

Alzheimerin tauti on yleisin etenevä muistisairaus, joka johtaa dementiaan. Keskivaikeista ja vaikeista demencioista Alzheimerin taudin osuus on 65–75 prosenttia. Lisäksi tämä tauti on osatekijänä esimerkiksi aivohalvauksen jälkeisessä dementiassa ja isossa osassa Lewyn kappale -dementiatapauksissa. (Huovinen, Rinne, Alhainen, Erkinjuntti 2004, 75.) Alzheimerin tauti yleensä alkaa lievillä muistihäiriöillä, kuten mieleen painamisen ja palauttamisen vaikeuksilla. Kun tauti etenee, potilaan lähimuisti heikentyy niin, että hän ei muista muutamaa minuuttia aiemmin tapahtuneita asioita. Potilaalta häviää ajantaju ja myöhemmin paikantaju. Hän joutuu käyttämään kiertoilmaisuja, koska sanat eivät löydy. Motoriset toiminnot vaikeutuvat myös. Sosiaalisen keskustelun taidot säilyvät usein pitkään. (Tilvis ym. 2010, 123.) Pienellä osalla (1–2 % sairastuneista) sairaus on perinnöllinen, joka johtuu kolmen eri geenin virheistä, mutta valtaosalla tauti on satunnaisesti esiintyvää muotoa. Satunnaisen eli sporadisen Alzheimerin taudin riskitekijöiksi on määrätty ikä, suvussa esiintynyt dementia, Downin syndrooma ja geneettinen riskitekijä, ApoE 4. (Jehkonen ym. 2015, 229.) Se tarkoittaa sitä, että jos henkilöllä on yksi ApoE 4 -geeni, on hänen riskinsä sairastua Alzheimerin tautiin 3–4 -kertainen saman ikäiseen väestöön verrattuna (Juva & Pöyhönen, Muistiliitto 2017).

2.1.4 Vaskulaarinen kognitiivinen heikentyminen

Erityyppiset aivoverisuonten ja -verenkierron häiriöt ja niiden aiheuttamat muutokset aivojen toiminnassa voivat aiheuttaa kognitiivisia oireita. Vaskulaarinen kognitiivinen heikentyminen voi olla hyvin lievä, mutta jos kognitiivinen heikentyminen on laaja-alainen ja täyttää demenciakriteerit, puhutaan vaskulaarisesta demenciasta. (Jehkonen ym. 2015, 234–235.)

Vaskulaarinen dementia on toiseksi yleisin keskivaikean ja vaikean demencian syy (15–20 % kaikista demencioista). Tässä taudissa eri tyyppiset aivoverenkiertohäiriöt aiheuttavat kudostuhoa aivoissa. Pienten suonten tauti on vaskulaari-

sen dementian yleisin alatyyppe. Vaskulaarisen dementian esiintyvyys lisääntyy iän myötä. (Huovinen ym. 2004, 107–108.) Taudin oireet vaihtelevat henkilöstä toiseen sen mukaan, missä vaurio on (Tilvis ym. 2010, 126).

2.1.5 Lewyn kappale -tauti

Kortikaaliset Lewyn kappaleet ovat hermosolun sisäisiä jyväsiä, jotka esiintyvät aivokuorella sekä aivorungossa. Näitä jyväsiä nähtiin ensimmäisen kerran yhdessä histopatologisessa tutkimuksessa, mistä tauti sai nimensä, joka on Lewyn kappale -tauti. Lewyn kappale -tauti etenevänä muistihäiriönä on kolmanneksi yleisin dementiaa aiheuttavista sairauksista. Tauti alkaa keskimäärin 60–65-vuotiaana, mutta voi tulla aikaisemmin tai paljon myöhemminkin. Syytä Lewyn kappale -taudin puhkeamiseen ei tiedetä. (Tilvis ym. 2010,128.) Oireisiin kuuluu älyllisen toimintakyvyn heikentyminen ja siinä keskeisenä piirteenä tarkkaavuuden ja vireystilan vaihtelut. Oireita ilmenee, kun potilas on lähinnä väsynyt, jolloin looginen ajattelu ja muistaminen tuntuu vaikealta. Joillekin ilmestyy ongelmia puhumisessa. Muita tyypillisiä oireita ovat toistuvat visuaaliset hallusinaatiot. (Huovinen ym. 2004, 118.)

2.1.6 Otsa-ohimolohkorappeumat

Otsa-ohimolohkorappeuma on yleisnimitys sairausryhmälle, jossa aivojen etuosat käyvät läpi patologisia muutoksia. Sen oirekuvat jakautuvat kahteen eri oirekokonaisuuteen, jotka ovat frontotemporaalinen dementia (käyttäytymisvariantti) ja primaari progressiivinen afasia (kielelliset variantit). Otsa-ohimolohkorappeumat ovat harvinaisempia kuin edellä esitetyt muistisairaudet, mutta niiden osuus sairauksista, jotka johtavat dementiaan työikäisten keskuudessa on 10–20 %. Frontotemporaalinen dementia on yleisempi miehillä. Siinä geneettiset tekijät merkitsevät paljon, sillä tautia esiintyy yleensä noin puolella sairastuneiden lähisukulaisilla. Taudin oireisiin kuuluvat sekä neuropsykiatriset oireet että persoonallisuuden ja käyttäytymisen muutokset. Kielellisissä varianteissa näkyy aluksi lieviä käyttäytymisen säätelyn muutoksia, mutta pääongel-

mat ilmenevät joko puheen ja kielen ymmärtämisessä tai puheen tuottamisessa. (Jehkonen ym. 2015, 238.)

2.1.7 Huntingtonin tauti

Huntingtonin tauti on periytyvä liikehäiriö- ja muistisairaus. Yleensä sairaus ilmenee 30–50 vuoden iässä. Sairauden esiintyvyys on melko pieni, eli 100 000:sta 4–10 henkilöä sairastuu. Kun tauti etenee, aivojen tyvitumakkeissa ilmenee etenevää kudostoa, joka aiheuttaa tyypillisen oirekuvan. Siihen kuuluvat motoriset, kognitiiviset, psyykkiset ja käyttäytymisen muutokset. Joskus persoonallisuuden ja mielialan muutokset ovat ensimmäisiä oireita. Taudin jotkut oireet ovat melko samanlaisia kuin Parkinsonin taudissa, mutta vaikeampia. Päällekkäisyyksiä näkyy motorisissa oireissa, ja siksi erotusdiagnostiikka voi alkuvaiheissa olla haastavaa. Huntingtonin tautiin ei ole parantavaa hoitoa. Joitakin motorisia ja käyttäytymisoireita voidaan lievittää lääkityksellä. (Jehkonen ym. 2015, 240.)

2.1.8 Parkinsonin tauti

Parkinsonin tauti on parantumaton, etenevä neurologinen sairaus. Taudista kärsivän potilaan oireisiin kuuluu lepovapina, lihasjäykkyys, liikkeiden hitaus ja tasapainovaikeudet. Nämä oireet syntyvät, kun aivojen tietyt liikesäätelyyn osallistuvat hermosolut alkavat tuhoutua. Seurauksena aivojen dopamiinin erityys vähenee ja Parkinsonin taudin oireet esiintyvät. Taudin aiheuttajaa ei tiedetä. Oireita usein hoidetaan lääkkeillä ja kuntoutuksella. Suomessa taudista kärsii noin 14 000 ihmistä. Suomessa 1-2 ihmistä tuhannesta sairastaa Parkinsonin taudista. Tautia esiintyy miehillä jonkin verran enemmän kuin naisilla. Tauti alkaa keskimääräisesti 60 ikävuoden aikana, mutta useimmille se voi kehittyä 50.-80. ikävuoden välisenä aikana. (Parkinsonliitto ry, 2014.)

3 SANASTOTYÖN KESKEISET KÄSITTEET

Ymmärtääksemme sanastotyön sisältöä, meidän pitää ensin tietää mitä terminologinen sanastotyö on ja mihin se pyrkii. Sanastokeskus TSK:n mukaan terminologisessa sanastotyössä kyseessä on erikoisalojen käsitteistä ja niiden nimityksinä käytettävistä termeistä. Käsitteet ovat yleensä tarkasti rajautuneet ja termit puolestaan toimivat käsitteisiin viittaavina nimityksinä. Sanastotyössä yleensä pyritään joko termistön ja käsitteistön kuvaamiseen, jolloin kyseessä on deskriptiivinen sanastotyö, tai termistön ja käsitteistön käytön selkeyttämiseen ja yhdenmukaistamiseen, ja sitä kutsutaan normatiiviseksi sanastotyöksi. (Sanastokeskus TSK.)

Terminologisen sanastotyön käyttötarkoitukset ovat erilaisia. Ne selkeyttävät viestintää ja kehittävät tiedonhallintaa. Terminologisen sanastotyön avulla sekä selkeytetään termejä että luodaan yhteisymmärrystä käsitteistä ja niiden välisistä suhteista. (Sanastokeskus TSK.)

3.1 Yleiskieli ja erikoiskieli

Yleiskieli on normitettu ja yleisesti ymmärrettävä kielimuoto. Erikoiskieli on sen sijaan jonkin tieteen-, ammatti- tai harrastealan kielimuoto, joka eroaa yleiskielestä sanastonsa vuoksi. Yleis- ja erikoiskielellä on täysin erilaiset tavoitteet. Yleiskielellä pyritään luomaan kaikille yhteinen, esimerkiksi asuinseudusta, iästä tai ammattikunnasta riippumaton kielimuoto. Erikoiskielessä jäsennetään alansa käsitemaailmaa ja siirretään tietoa alan sisäisessä viestinnässä. Vieruskäsitteenä yleiskielelle on kirjakieli. (Tieteen termipankki.) Yleiskieltä käytetään esimerkiksi sanomalehtien, television ja radion uutisissa. Erikoiskieleen törmätään esimerkiksi tekniikassa ja lääketieteessä. (Kotimaisten kielten keskus.)

3.2 Tarkoite

Sanastotyön keskeisimmät käsitteet ovat tarkoite, käsite, termi, määritelmä ja käsitejärjestelmä. Sanastotyön oppaan mukaan tarkoitteet ovat todellisuuden ilmiöitä, joista osa on konkreettisia (esim. puut, esineet ja aineet) ja muut ovat abstrakteja (esim. yhteiskunta ja terveys). Kun mietitään yhtä konkreettista tarkoitetta kuten puuta, mieleen tulee joukon ominaisuuksia eli tiedonosasia, joita kutsutaan käsitepiirteiksi. (Suonuuti 2012, 11.)

3.3 Käsite

Kuten edellä todettiin, käsitepiirteet ovat joukko tarkoitteen ominaisuuksia. Nämä käsitepiirteet yhdistyvät mielessämme mielikuvaksi, jolloin tarkoite muuttuu käsitteeksi. (Suonuuti 2012,11.) Käsite voi olla yksilökäsite tai yleiskäsite. Yksilökäsite vastaa yhtä ainutkertaista tarkoitetta. Kun viitataan yksilökäsitteisiin, käytetään erisnimiä kuten 'Jupiter' tai 'Itämeri'. Yleiskäsite sen sijaan vastaa kahta tai useampaa tarkoitetta, joilla on yhteisiä ominaisuuksia. Esimerkiksi termi 'meri' viittaa siihen. (Sanastokeskus TSK. TEPA-termipankki.) Se tarkoittaa sitä, että meret voivat olla hyvin erilaisia (Tyynimeri, Intian valtameri, Väli-meri), mutta niillä on yhteisiä piirteitä, jotka yhdistävät ne samaan yleiskäsitteeseen (Suonuuti 2012, 11).

3.4 Termi

Termi on kielellinen ilmaus, joka edustaa erikoiskielen käsitettä. Esimerkiksi valitaan termi 'hakkuu'. Se on nimitys metsänhoidon alan yleiskäsitteelle. (Sanastokeskus TSK. TEPA-termipankki.) Termi voi muodostua yhdestä (esim. saaste) tai useammasta sanasta (esim. tietokonevirus), sisältää muita kuin sanallisia aineksia tai olla vaikka symboli, kuten π . Sanaliitto (esim. sijainnin seuranta) ja lyhenne (esim. EKG) ovat termin muita tyyppejä. (Suonuuti 2012, 11–32.)

3.5 Määritelmä

Määritelmät ovat käsitteen sanallisia kuvauksia. Määritelmien laatu vaikuttaa merkittävästi terminologisen sanaston laatuun. Terminologisia määritelmiä kirjoitetaan täsmällisiä sääntöjä noudattaen. Saman käsitteen kohdalla voi olla tarpeen kirjoittaa erilaiset määritelmät, koska kyseessä on eri kohderyhmät. Riippumatta määritelmien kirjoitustavasta, työn perustan pitää muodostua käsitteiden sisällön, alan ja suhteiden selvittämisestä. (Suonuuti 2012, 11–19.)

3.6 Käsitejärjestelmä

Käsitteet ja niiden väliset käsitesuhteet muodostavat järjestelmän, jota kutsutaan käsitejärjestelmäksi. Käsitejärjestelmiä on kolme erilaista: hierarkkinen, koostumussuhteinen ja funktiosuhteinen. Näitä käsitejärjestelmiä erottaa niiden käsitteiden väliset käsitesuhteet. Sekakoosteinen käsitejärjestelmä on yleisempi käytännön sanastotyössä. Siinä erilaiset käsitesuhteet on yhdistetty yhteen sanastotyöhön. (Sanastokeskus TSK. TEPA-termipankki.)

3.6.1 Hierarkkinen suhde

Tarkastetaan kaksi käsitettä, joilla on yhteiset käsitepiirteet keskenään, kuten *puu* ja *havupuu*. Näistä käsitteistä toisella on ainakin yksi erottava lisäpiirre. Ensimmäinen käsite on yläkäsite ja jälkimmäinen lisäpiirteitä omistava käsite on alakäsite. Tämän alakäsitteen lisäpiirteeseen kuuluu *paljassiemenisyys*. Tällainen käsitesuhde on nimeltään hierarkkinen suhde. (Suonuuti 2012, 15–16.)

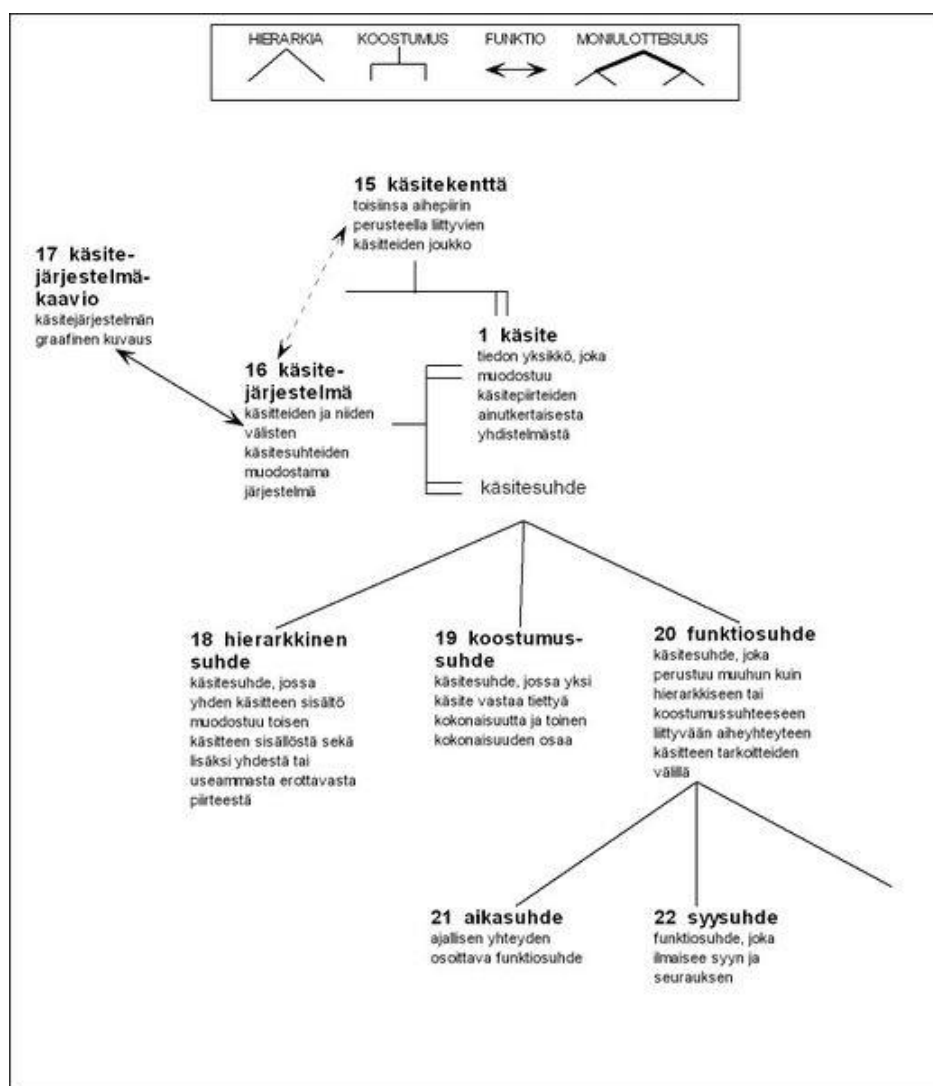
3.6.2 Koostumussuhde

Koostumussuhde muodostuu silloin kun yläkäsite perustuu kokonaisuuteen ja alakäsite tämän kokonaisuuden osaan (esimerkiksi puut ja sen osat: oksat, juu-

ret, runko jne.). Koostumussuhteita on erilaisia riippuen yläkäsitteen ja alakäsitteiden ominaisuuksista. (Suonuuti 2012, 15–16.)

3.6.3 Funktiosuhde

Käsitesuhde on funktiosuhde, kun se ei ole hierarkkinen tai koostumussuhde (Tieteen Termipankki). Funktiosuhteet muodostuvat usein epähierarkkisista suhteista. Nämä epähierarkkiset suhteet ovat seuraavia: syy ja seuraus, Edeltävän ja seuraavan ilmiön suhde, tuottaja ja tuote, tapahtuma ja tekijä, tapahtuma ja paikka, esine ja paikka, esine ja toiminta, työkalu ja tarkoitus sekä materiaali ja tuote. (Suonuuti 2012, 17.)

Käsitekaavio: käsitesuhteet (Sanastokeskus TSK)

4 ASIOIMISTULKKAUS TERVEYDENHUOLLOSSA

Suomessa pidetään tärkeänä, että potilas ja terveydenhuollon ammattilainen ymmärtävät toisiaan, kun potilas hakee terveydenhuollon palveluja. Näiden kahden henkilöiden välinen ymmärrys on olennainen osa potilaan oikeutta hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun. Finlexin mukaan kielilaissa (423/2003) 23 §:ssa sanotaan, että viranomaisella on velvollisuus huolehtia siitä, että henkilön kielellisiä oikeuksia toteutetaan käytännössä. Jokaisella potilaalla on oikeus käyttää omaa kieltään terveydenhuollossa asioidessaan, tällöin viranomaisen tulee järjestää maksutonta tulkkausta. (MINILEX, potilaan oikeus tulkkiin.) Monta vuotta Suomessa asuneella, jolla on Suomen kansalaisuus ja maahanmuuttajataustaisella potilaallakin on oikeus tulkkiin (Vehmanen 2017, 485).

Terveydenhuolto on yksi niistä aloista, jossa tulkkien tarve on aivan suurta. Vehmasen mukaan terveydenhuollossa tulkin käyttö liittyy suoraan maahanmuuttoon. Mitä tahdikkaammin maahanmuuttajat tulevat Suomeen sitä enemmän tulkin tarve terveydenhuollossa. Vehmanen kertoo, että HUS hankki viime vuonna yli 26 000 tulkkaustuntia 36 kielellä. (2017, 485.)

Yksi hyvin tärkeä seikka terveydenhuollossa on potilaskeskeisyys. Potilaskeskeisessä ja potilaslähtöisessä lähestymistavassa potilas on itsensä ja terveyshistoriansa asiantuntija ja hänen näkemyksensä kuuntelu on tärkeä osa lääkärin työtä. Tavoitteena on huomioida potilaan sosiaalinen kontekstinsa kunnioittaen hänen toiveitaan. Tämä lähestymistapa vähentää potilaan huolta ja lisää hänen emotionaalista hyvinvointia. Potilaskeskeisyys kuitenkin heikentyy, kun potilaan kieli- ja kulttuuritausta on eri kuin lääkärillä itsellään. Tutkimusten perusteella tulkin läsnäolo ei helpota tilannetta, vaan silläkin on omat haasteensa. Tilanne edellyttää luottamusta tulkkiin kohtaan ja kykyä toimia hänen kanssaan. Tulkatuilla vastaanotoilla lääkärin ja potilaan suhdetta rakentava puhe puuttuu ja potilaan kommentteja sivuutetaan todennäköisemmin kuin niiden potilaiden, jotka puhuvat samaa kieltä kuin lääkärillä. Ruotsalaisen haastattelututkimuksen mukaan jopa silloin kun tulkkaus on

täsmällistä, se voi kuitenkin aiheuttaa epävarmuuden ja turhautumisen tunnetta, sillä keskustelun kolmas osapuoli ei ole täysin varma, mitä tämä tulkin kanssa puhuu. Myös tulkkauksen laadulla on olennainen vaikutus lääkärin vastaanottokeskusteluihin. Hyvälaatuinen tulkkauks on täsmällistä, kattavaa, puolueetonta ja kunnioittavaa. Hyvä tulkki pystyy mahdollistamaan lääkärin ja potilaan välisen viestinnän ongelmitta. (Leminen 2018, 29–32.)

5 SANASTOTYÖPROSESSI

Työprosessin aikana törmäsin ongelmiin, joiden ratkaisemiseksi käytin eri strategioita. Työn edetessä jouduin vaihtamaan sanastotyöni sisältöä, koska en ollut alustavasti rajoittanut aiheitani tarkasti. Saatuaani neuvoja Niilo mäki instituutin neuropsykologilta huomasin, että minun tulee rajoittaa aiheitani joko lasten tai vanhenemisen neuropsykologiaan. Päätin valita vanhenemisen neuropsykologian, koska aiheesta oli vähemmän tehty sanastotöitä. Rajoitettuani aiheita sanastotyön tekeminen helpottui. Toinen muutos sanastotyössä oli termien määrän pienentyminen. Alkuperäinen termimäärä oli 100-150, mutta työprosessin aikana huomasin, että 90 termiä riittää. Sain tämän selville, kun luin läpi keräämäni lähteitä, johon kuuluivat vanhenemisen neuropsykologiaa käsittelevät kirjat ja artikkelit. Luettuani lähteet, huomasin, että siinä toistetaan samoja sairauksia ja oireita, joita olin jo lisännyt sanastooni. Nykyinen sanasto käsittelee vanhenemisen neuropsykologian keskeisimmät sairaudet ja oireet. Kerättyäni 90 termiä, minusta tuntui, että muut kuin nämä 90 termiä kuulostivat ylimääräisiltä ja aiheen ulkopuolelta, minkä takia pidin 90 termin määrää riittävänä. Vanhenemisen neuropsykologia pääsääntöisesti käsittelee muistisairauksia. Tästä syystä poimimani termit liittyvät muistisairauksiin ja niistä seuranneisiin oireihin, jotka ilmenevät vanhuusiässä.

5.1 Sanaston kerääminen ja laajuus

Termit ovat kerättyinä pääsääntöisesti geriatriasta eli vanhenemisen neuropsykologiaa käsiteltävistä lähdekirjallisuuksista. Käyttämäni lähdekirjallisuudet ovat olleet *Geriatría*, jonka ovat kirjoittaneet Tilvis, Pitkälä, Strandberg, Sulkava & Viitanen vuonna 2010, *Kliininen neuropsykologia*, kirjoittaneet Jehkonen, Saunamäki, Paavola ja Vilkki vuonna 2015 ja *Muistihäiriöt*, kirjoittaneet Huovinen, Rinne, Alhainen & Erkinjuntti vuonna 2004. Keräämäni sanasto on koostunut neuropsykologian sairauksista ja oireista, jotka ovat ensisijaisesti mainittuja näissä kirjoissa. Sanaston laajuus ei tavoittanut alkupeleistä päämäärääni, joka oli ainakin 100 termiä. Sanastossa on käännetty ja

määritely keskeisimmät vanhenemisen neuropsykologiaan liittyvät sairaudet ja oireet. Tästä syystä en enää nähnyt tarvetta lisätä 10 lisää sanaa sanastooni. Mielestäni sanasto on jo kattava ja siitä löytyy tulkille tärkeimmät ja yleisimmät termit aiheesta.

5.2 Termien määritelmät sanastossa

Suonuutin mukaan terminologisen sanaston laatu riippuu ennen muuta määritelmien laadusta (2012). Olen yrittänyt parhaani mukaan kirjoittaa yksinkertaiset ja lyhyet määritelmät luotettavien lähteiden avulla. Suonuutin mukaan sisältömääritelmä on yleisin määritelmä sanastotyössä (2012). Siinä kuvataan käsitteen sisältöä. Sanastoni jokaiselle termille olen lisännyt sisältömääritelmän. Se oli mielestäni parempi vaihtoehto käsitteiden määrittelemiseksi. Toinen vaihtoehto oli joukkomääritelmä, mutta mielestäni se ei välitä termien tarkoitusta yhtä hyvin, kun kyseessä on erikoiskielen sanastoa.

Esimerkiksi sanastostani termille ”Alzheimerin tauti” määritelmäksi olen kirjoittanut aivosolujen rappeutumiseen liittyvä toimintakyvyn heikkenemistä ja dementiaa aiheuttava vakava sairaus. Määritelmä on sekä ytimekäs että lyhyt antaen täydellisen kuvauksen termistä. Joillekin termeille löytyi monta määritelmää, mutta yritin aina käyttämään sen lyhyimmän ja ytimekkäimmän määritelmän. Joissakin tilanteissa yhdistin monta määritelmää ja muokkasinkin niistä hyvään, sujuvaan ja helposti ymmärrettävään määritelmään, koska mikään niistä ei kuulostanut riittävästi ymmärrettävältä. Esimerkiksi määritelmä, minkä valitsin termille ”ahdistuneisuus” on yhdistetty monesta eri kuvauksesta.

Osa määritelmistä ovat suoraan luotettavista lähteistä, kuten Mielenterveys-talo.fi ja Terveyskirjasto, mutta toiselle osalle jouduin käyttämään eri strategioita. Joidenkin termien määritelmiä oli mahdotonta löytää, joten jouduin ensin etsimään niiden synonyymejä ja muodostamaan uuden määritelmän niiden synonyymien määritelmistä. Joidenkin termien kohdalla jouduin vaihtamaan sen loppuosan niin, että sille löytyisi helpommin määritelmän. Esim.

aluksi lisäsin sanastoon termi ”töpöttävä kävely”, mutta jouduin vaihtamaan sitä ”kävelyhäiriöksi”. Jälkimmäinen termi oli myös toistettu enemmän käytävissä lähteissäni. ”kävelyhäiriö” termille oli paljon helpompi löytää määritelmää, koska se oli ”töpöttävä kävely” termin yläkäsite.

Käytin myös eri artikkeleita ja tietokantoja määritelmien selvittämiseksi. Eniten käytetyt tietokannat määritelmien löytämiseksi olivat Tieteen Termipankki, Duodecim terveyskirjasto ja Sanakirja.org. Viimeiseen lähteeseen oli vaikea luottaa, mutta toimin tilanteen mukaisesti. Myös sivustosta Mielenterveystalo.fi sain paljon apua. Siinä oli valmiina sanasto mielenterveys-sairauksista, joista osa kuuluivat myös vanhenemisen neuropsykologiaan.

5.3 Sanaston lähteet ja vastinetyö

Luotettavien lähteiden etsiminen oli työn yksi hankalimmista vaiheista. Alkuperäisten suomenkielisten termien etsiminen käynnistyi lukemalla läpi ennen mainitsemani lähdekirjallisuus. Samaan aikaan, kun luin kirjat läpi, tarkistin lähdeluettelossa mainitsemani persiankielisiä tiedeartikkeleita, jotka käsitelivät neuropsykologiaa. Tämä auttoi minua ymmärtämään aihetta paremmin ja tutustumaan vanhenemisen neuropsykologiaan molemmilla kielillä. Vastineiden löytämiseksi aluksi kävin läpi erilaisia suomi–englanti ja englanti–persia sanakirjoja. Huomasin heti, että mikään niistä ei ole täydellistä, ja se hankaloitti työtäni jonkin verran. Jouduin tämä takia hyppäämään yhdestä sanakirjasta toiseen, jotta paras mahdollisuus löytyisi. Joillakin termeillä ei ollut suoraa vastinetta persian kielellä. Tästä syystä näin tarvetta muodostaa omat vastineet persiankielisiä artikkeleita käyttäen. Se tarkoittaa sitä, että tarkistin persiankielisistä artikkeleista niitä termejä, jotka vastasivat minun suomenkielisiä termejäni ja sitten valitsin niitä vastineiksi. Joissakin tilanteissa käytin Wikipediaa asian varmistamiseksi. Tein sen sillä tavalla, että ensin syötin Wikipedian hakukenttään suomenkielisen termin ja sitten painoin kielikentältä persia -painikkeen, jolloin persiankielinen artikkeli ilmestyi näytölle. Wikipedia ei ole luotettava lähde opinnäytetyössä ja tästä syystä muistin aina tarkistamaan löydettyjä vastineita Googlen hakukentältä. Jos luotettavia per-

siankielisiä neuropsykologiaa käsitteleviä artikkeleita löytyi samaa vastinetta käyttäen Googlen hakukenttään, olin valmiina käyttämään sitä vastinetta ja siirryin eteenpäin. Jotkut vastineet eivät vastanneet alkuperäisiä termejä, eli niistä ei löytynyt mitään luotettavia lähteitä persian kielellä, mikä oli harvinaista. epäonnistuttuani vastineiden löytämisessä, etsin lisää artikkeleita aiheesta ja muodostin oman vastineen niiden perusteella. Vastineiden muodostamisessa olin hyvin huolellinen ja tarkka. Koetin vastineen olevan mahdollisimman lyhyt ja ytimekäs.

Esimerkiksi termit "vaskulaarinen dementia" ja "vaskulaarinen kognitiivinen heikentyminen" tarkoittavat samaa persian kielellä. Tarkastettuani monta luotettavaa persiankielistä lähdeä, kuten Isna.ir, huomasin, että molemmille termeille käytetään samaa vastinetta Iranissa. Päätin sitten kääntää molemmat termit samaa vastinetta käyttäen.

5.4 Sanaston arviointi

Olen hyvin ylpeä työstäni. Minun täytyi uhrata monta tuntia sen eteen, mutta nyt voin sanoa, että se oli sen arvoista. Neuropsykologia on hyvin kiinnostava aihe minulle, mikä helpotti työtä suurenmoisesti. En voi sanoa, että koko prosessi eteni onnistuneesti. Minulle tuli myös epäonnistumisia, jolloin minusta tuntui, etten osaa mitään. Näistä huolimatta onnistuin laatimaan 90-termiä sanastoon aiheesta, joka on ihan lähellä sydäntäni. Olen varma, että sanasto hyödyntää monta persiankielistä tulkkiä työssään. Olen sitä mieltä, että pelkkä vastine ei auta tulkkiä termien sisäistämiseksi, vaan määritelmillä on hyvin tärkeä rooli. Tästä syystä panostin hyvin paljon sopivien määritelmien löytämiseksi. Termien määritelmät ovat kirjoitettu tarkasti ja kuvausten pitäisi informoida henkilöitä, jotka eivät ole aiemmin kuulleet termiä, eli se antaa selvän pohjan termin ymmärtämiseksi.

Sanastoon on merkattu geriatrisen neuropsykologian keskeisimmät sairaudet ja oireet. Avainsana geriatriselle neuropsykologialle on "muistisairaus". Sain tämän selville työni ensivaiheissa, kun luin läpi eri lähteet. Tästä syystä sa-

nastoni pääsääntöisesti käsittelee eri muistisairauksien piirteitä. Tämä antoi minulle idean vaihtaa jopa opinnäytetyöni otsikon. Päätin kuitenkin olla vaihtamatta sitä, koska kirjoittamani opinnäytetyöteksti alkaa juuri neuropsykologiasta ja syventyy geriatrisen neuropsykologian sairauksiin. Uskon, että kuitenkin nykyinen sanastoni täsmentää opinnäytetyön sisältöä kattavasti, ja näin ollen, olen tyytyväinen lopputulokseen.

6 POHDINTA

Neuropsykologia on aihe, jossa käytetään paljon erikoiskieltä. On mahdollista, että maahanmuuttajataustaisilla potilailla on enemmän vaikeuksia selvittää suomen kielen perustasolla. Yleisesti tulkin tarve on korkealla terveydenhuollossa, mutta kun kyseessä on neuropsykologian vastaanotto, pätevien tulkkien tarve moninkertaistuu. SKTL:n mukaan pätevä tulkki valmistautuu huolellisesti perehdyttämällä toimeksiannon edellyttämällä sanastoon ja terminologiaan (2013). Opinnäytetyöni tavoitteena oli auttaa tulkkeja juuri tässä asiassa.

Ensin valitsin kliinisen neuropsykologian sanastoni aiheeksi. Ajan myötä huomasin, että aihe on liian laaja, joten valitsin vanhenemisen neuropsykologian, koska aiheesta oli tuskin tehty sanastoja. Minun sanastolistaani on sisällytetty vanhenemisen neuropsykologian keskeisimmät sairaudet ja oireet. Uskon, että laatimani sanasto helpottaa tulkin työtä valmistautuessaan toimeksiantoihinsa. Olen sitä mieltä, että sanastoni säästää tulkin valmistautumisaikaa valtavasti, sillä se antaa tulkille selkeitä taustatietoja.

Tutkiessani geriatriasta neuropsykologiaa opinnäytetyötä varten, huomasin, että aihe herätti paljon mielenkiintoa minussa. Olin ennenkin kiinnostunut aiheesta, minkä vuoksi valitsin sen opinnäytetyöni pääaiheeksi. Syvennettyäni enemmän asiateksteihin ymmärsin myös asian vakavuuden. Ymmärsin, että geriatrinen neuropsykologia on hyvin vakava aihe, jossa käsitellään hyvin tarkkoja ja vaikeita termejä, jollaisia tulkin tulee osata ja säilyttää muistissa koko uransa aikana. Pienikin virhe tai väärinymmärrys termien käytössä voi vaikuttaa diagnostiikkaan tai hoitomenetelmiin.

Opinnäytetyössäni tarkastelin myös tulkkien asemaa terveydenhuollossa. Terveydenhuollon viranomaisten tapa ottaa vastaan tulkkeja ja ymmärtää tulkin roolia on sellainen näkökulma, jonka halusin kohottaa erityisesti. Uskon, että sekä tulkin että viranomaisen tulee tiedostaa paremmin toistensa roolit keskusteluissa, sillä löytyy yhä viranomaisia ja tulkkeja, joita ei ole kou-

lutettu riittävästi tästä asiasta. Olen itse tulkannut terveydenhuollossa enemmän kuin millään muulla alalla, tämän takia olen kerännyt runsaasti kokemusta muodostamaan omia mielipiteitä tästä aiheesta. Minun mielestäni terveydenhuollossa tulkkaminen on vakavampi asia kuin miten siihen on suhtauduttu tähän asti. Uskon, että tulkkeja pitää kouluttaa erikseen terveydenhuoltoalaan. Neuropsykologia on itsessään hyvin hankala ja laaja alavaltuudelle tulkille. Siksi tulkkien pitäisi erikoistua, jos haluavat tulkata näitä aiheita, samalla tavalla kuin oikeustulkkausalan erikoistuneet tulkit. Tekeväällä tämän sanastotyön geriatrisesta neuropsykologiasta, toivon, että voin auttaa tulkkeja tässä tehtävässä.

Keräämäni sanasto on myös hyödyllinen itselleni. Opinnäytetyöni myötä, tutustuin neuropsykologiaan enemmän ja onnistuin painamaan mieleeni 90 lisää termiä neuropsykologia-alasta. Uskon, että sanasto tulee käyttöön omassa työssäni erinomaisesti.

LÄHTEET

Duodecim terveyskirjasto. Saatavilla 29.4.2019.

<https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti>

Erkinjuntti, T. & Melkas, S. (2016). Vaskulaarinen kognitiivinen heikentyminen (VCI) ja vaskulaarinen dementia (VD). Käypä Hoito Duodecim. Saatavilla 28.5.2019. <https://www.kaypahoito.fi/nix01587>

Erkinjuntti, T. (2011). Muistioireet, lievä kognitiivinen heikentyminen ja dementia. Lääketieteellinen aikakauskirja duodecim 127(1), 85–6. Saatavilla <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2011/1/duo99264>

Huovinen, M., Rinne, J., Alhainen, K. & Erkinjuntti, T. (2004). *Muistihäiriöt*. Helsinki: Duodecim.

Jehkonen, M., Saunamäki, T., Paavola, L., Vilkki, J. & Akila, R. (2015). *Klininen neuropsykologia*. Helsinki: Duodecim.

Juva, K., Pöyhönen, M. (2017). Apolipoproteiini E. Saatavilla 27.4.2019

<https://www.muistiliitto.fi/fi/muistisairaudet/muistihairiot-ja-sairaudet/perinnollisyys/apolipoproteiini-e>

Kotimaisten kielten keskus. Yleiskieli ja sen huoltaminen. Saatavilla 13.11.2019.

https://www.kotus.fi/kielitieto/yleiskieli_ja_sen_huoltaminen/yleiskieli/mita_yleiskieli_on

L 423/2003. Kielilaki. Saatavilla

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423#L5P23>

Leminen, A. (2018). *Asioimistulkkaus: monikielisen yhteiskunnan arkea*. Tampere: Vastapainos

Minilex. Saatavilla 30.4.2019 <https://www.minilex.fi/a/potilaan-oikeus-tulkkiin>

Parkinsonliitto ry (2014). Suomen Parkinson-liiton julkaisema Vastasairastuneen tietolehtinen. <https://www.parkinson.fi/parkinsonin-tauti>

Rosenvall, R. (2016). Muistisairauksiin liittyviä määritelmiä. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Saatavilla 27.4.2019

<http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suositukset/suositus?id=nix02415>

Sanastokeskus TSK. Saatavilla 27.4.2019

http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastoty%C3%B6_-_mit%C3%A4%2C_miksi_ja_kenelle%3F-8.html

SKTL (2013). Asioimistulkin ammattisäännöstö. Saatavilla 30.5.2019.

https://www.sktl.fi/@Bin/280271/Asioimistulkin_ammattiss%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6st%C3%B6.pdf

Suonuuti H. (2012), Sanastotyön opas. Sanastokeskus TSK

Tieteen termipankki. Saatavilla 27.4.2019

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Terminologiaoppi:erikoiskieli>

Tilvis, R., Pitkälä, K., Strandberg, T., Sulkeva, R., Viitanen, M. (2010). *Geriatría*. Helsinki: Duodecim

Vehmanen, M. (2017). Kuka päättää tulkin tarpeesta? *Lääkärilehti* 8/2017, 485. Saatavilla 30.4.2019

<https://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/kuka-paattaa-tulkin-tarpeesta/>

LIITE 1: SANASTO GERIATRISESTA NEUROPSYKOLOGIASTA, SUOMI-PERSIA

TERMIT	MÄÄRITELMÄT	RSIANKIELISET VASTINEET
AFASIA	Vaikeuksia ymmärtää tai tuottaa puhuttua tai kirjoitettua kieltä	زبان پریشی، آفازی
AGGRESSIIVISUUS	Aggressioon liittyvä persoonallisuuden piirre	پرخاشگری
AGGRESSIO	Toisiin yksilöihin tai ympäristöön kohdistuvaa tahallista, vahingoittavaa tai häiritsevää käyttäytymistä	پرخاشگری
AGNOSIA	Nähdyn esineen tunnistamisen vaikeus tai nähdyn merkityksen käsittämisen vaikeus, vaikka näköhavainnon jäsentäminen on normaali	آگنوزیا
AGRAFIA	Aivojen toimintahäiriöistä kirjoituskyvyttömyys	اختلال نوشتن
AHDISTUNEISUUS	Pelonsekainen tai huolestunut tunnetila, johon liittyy osin tietoinen tai tiedostamaton huoli jostain nykyhetkeen tai tulevaisuuteen liittyvästä tapahtumasta	اضطراب
AIVOINFARKTI	Sairaus, jossa osa aivokudoksesta jää ilman happea ja tuhoutuu	سکته مغزی، فلج مغزی

AIVOKUOREN ATROFIA	Tila, jossa aivokuoren aivokudos kutistuu	آتروفی مغزی
AIVOVERENKIERTOHAIRIÖ	Aiheuttaa aivojen toimintahäiriön, jonka seurauksena ilmenee esim. motorisia tai kielellisiä vaikeuksia	سکته های مغزی، آسیب های عروقی مغز
AIVOVERISUONISAIRAUDET	Tukoksia aiheuttavat verenkiertohäiriöt tai tautitilat, jotka aiheuttavat aivoverenvuotoa	بیماری های عروقی مغز
AJANTAJUN HÄVIÄMINEN	Tila, jossa ajantaju katoaa	از دست دادن آگاهی به زمان
AKALKULIA	Kyvyttömyys ymmärtää numeroita	اختلال ریاضی، حساب نارسایی
ALEKSIA, DYSLEKSIA	Aivoperäinen kyvyttömyys luettaessa yhdistää kirjaimia sanoiksi	خوانش پریشی، دش خوانی، دیسلکسیا
ALZHEIMERIN TAUTI	Aivosolujen rappeutumiseen liittyvä toimintakyvyn heikkenemistä ja dementiaa aiheuttava vakava sairaus	بیماری آلزایمر یا فراموشی
ANOMINEN AFASIA	Huomattava sanojen löytämisen vaikeus	آفازی مربوط به ذکر اسامی، آنومیک آفازیا
APATIA	Psykologinen termi, jolla tarkoitetaan välinpitämättömyyden ja haluttomuuden tilaa	بی علاقتگی، اپاتی
APRAKSIA	Liikesarjojen suorittamisen vaikeus, vaikka motoriikka on kunnossa	اپراکسی

CASADIL -TAUTI	Harvinainen, aikuisikässä alkava ja vallitsevasti periytyvä pienten ja keski suurten valtimoiden tauti	سندرم کاسادیل
CREUTSFELDT-JAKOBIN TAUTI	Aivorappeumasairaus, joka johtaa kuolemaan	بیماری کروتسفلدت جاکوب
DEMENTIA	Useiden älyllisten toimintojen heikentyminen sairauden, vamman tai vanhuuden vuoksi	زوال عقل یا دمانس
DEPRESSIO	Masennustila, joka on taustaltaan monisyinen mielialahäiriö	اختلال افسردگی عمده یا اساسی، افسردگی ماژور
AIVOVAMMA	Tapaturman aiheuttama aivokudoksen vaurio	آسیب مغزی
DYSARTRIA	Kielellinen häiriö, johon kuuluu artikulaation, äänen tuoton, puhenopeuden ja hengityskontrollin ongelmia	دیس آرتریا، ناتوانی در کنترل ماهیچه های مورد نیاز در صحبت
EKSTRAPYRAMIDAALIJÄRJESTELMÄ	Aivoissa sijaitseva keskushermoston osa, joka säätelee ihmisen tiedostamatonta liikkeiden sujuvuutta eli motoriikkaa	دستگاه خارج هرمی، سیستم اکستراپیرامیدال
EKSTRAPYRAMIDAALIOIREET	Hermostoperäiset tahdottomien liikkeiden ongelmat, jotka liittyvät ekstrapyramidaalijärjestelmään	عوارض خارج هرمی
ERISTÄYTYMINEN	Pysytellä erillään muista	کناره گیری از اجتماع
ESIOIREINEN MIGREENI	Aurallinen migreeni, jossa migreenisärkyä edeltää jokin oire	میگرن پیش درآمدی، میگرن اورا

ESPISODISEN MUISTIN HEIKKENEMINEN	Tapahtumamuistin heikkeneminen	ضعف حافظه رویدادی
ETEENPÄIN KAATUMISTAIPUMUS	Taipumus kaatua eteenpäin	گرایش به جلو افتادن
ETENEVÄ LÄHIMUISTIN HÄIRIÖ	Tila, jossa potilas ei muista muutamaa minuuttia aiemmin tapahtuneita asioita	اختلال پیشرونده حافظه کوتاه مدت
ETENEVÄ MUISTISAIRAUS	Yleisnimitys muistisairauksille, jotka kehittyvät vähitellen rappeuttaen aivoja ja heikentäen laajalaisesti toimintakykyä	اختلال حافظه پیشرونده یا تدریجی
ETENEVÄT MUISTISAIRAUDET	Dementoivat sairaudet, jotka heikentävät sekä muistia että muita tiedonkäsittelyä alueita	بیماری های پیشرونده زوال حافظه
HAHMOTUSVAIKEUS	Tarkoitetaan näönvaraisen havainnoinnin ongelmia, jotka voivat olla luonteeltaan hyvinkin erilaisia	اختلال درک
HALLUSINAATIO, AISTIHARHA	Todentuntuiset aistikokemukset, jotka ovat kuitenkin mielen tuottamia	توهم، پریشان پنداری
HARHALUULOISUUSHÄIRIÖ	Tila, jossa ilmenee yhtäjaksoisesti vähintään kuukauden ajan erilaisia harhaluuloja eli epärealistisia uskomuksia	اختلال اعتقادات غلط، هذیان
HEIKKO LOOGINEN AJATTELU	Heikentynyt abstraktiivinen ajattelu	تفکر منطقی ضعیف

HIENOSTUMATON SO-SIAALINEN KÄYTTÄYTYMINEN	Tila, jossa käyttäytyminen sosiaalisissa tilanteissa on tahditon tai sivistymätön	رفتار اجتماعی غیر محترمانه
HUNTINGTONIN TAUTI	Keskushermoston harvinaisen neurodegeneratiivinen tauti, jolle on ominaista pakkoliikkeet, käytöshäiriöt, psykiatriset oireet ja dementia	بیماری هانتینگتون
JÄYKKYYS	Liikkuvuuden rajoittuneisuus	سفتی، سختی
KASVOJEN ILMEETTÖMYYS	Tila, jossa kasvat jäykistyvät yksitoikkoiseen, vakaavaan, masentuneeseen tai vihaiseen ilmeeseen	ثابت شدن حالت صورت
KOGNITIIVISTEN TOIMINTOJEN HEIKENEMINEN	Tila, jossa erilaisten tietojen vastaanottaminen, tallentaminen, käsittely ja käyttö heikkenevät	اختلال در عملکردهای شناختی
KUMARUUS	Ihmisen vartalon lihaskunnan heikkenemisestä johtuva eteenpäin kaartunut asento	حالت قوز
KUULOHARHAT	Tila, jossa henkilö kuulee äänen kommentoivan hänen käytöstään tai kehoittavan häntä tekemään jotain	توهمات شنوایی
KÄVELYHÄIRIÖ	Potilaalla on vaikeuksia kävellä joko hermoston, lihaksiston, luuston, nivelistön tai verenkierron toimintahäiriöiden seurauksena	اختلال در راه رفتن

	sena	
KÄVELYN JÄHMETTYMINEN	Tila, jossa kävely pysähtyy tahattomasti	قف شدن بی اختیار پاها
LEPOVAPINA	Vapina, joka näkyy levossa, ilman tahdonalaista liikettä	لرزش در حالت استراحت
LEVOTTOMUUS	Tila, joka muistuttaa pelkoa, mutta sille ei ole selkeää kohdetta	نا آرامی و نگرانی
LEWYN KAPPALE -TAUTI	Toiseksi yleisin rappeuttava aivosairaus	زوال عقل با اجسام لویی، دمانس لویی بادی
LIEVÄ KOGNITIIVINEN HEINKENTYMÄ	Tila, jossa muisti tuntuu heikentyneeltä ja tämä on osoitettavissa muistiteisteissä, mutta henkilö selviää itsenäisesti jokapäiväisessä elämässään	اختلال شناختی خفیف
LIHASJÄYKKYYS	Tila, jossa lihakset tuntuvat jännittyneiltä ja ovat kireät jopa levossa	سختی عضلات، خشکی اندام
MASENNUS	Tila, jonka oireina ovat väsymys, ärtyneisyys, keskittymiskyvyttömyys, muistivaikeudet, motorinen hidastuminen tai kiihtyneisyys, seksuaalinen haluttomuus ja kyvyttömyys nauttia elämästä, ahdistuneisuus ja unettomuus	افسردگی

MUISTIHÄIRIÖ	Uuden oppimisen vaikeutuminen ja vaikeus palauttaa mieleensä aiemmin opittua	اختلال حافظه
MUISTIN HEIKKENEMINEN	Muistin toiminnan hidastuminen	ضعف حافظه
MULTI-INFARKTI DEMENTIA	Aivojen suurten verisuonien tukkeutumisen aiheuttamat infarktit	دمانس عروقی، دمانس اینفارکت چند گانه
NEGLECT-OIRE	Neurologinen oireyhtymä, jossa potilas toimii aivan kuten ympäristön ja oman kehon toinen puoli olisi lakannut olemasta hänelle olemassa	غفلت یک سویه
NÄKÖHARHAT	Hahmotusvirhe, joka syntyy, kun aistiärsyksen osat vääristävät kokonaisuuden	توهمات بینایی
OHIMENEVÄ AIVOVERENKIERTOHAIRIÖ	Tila, jossa aivovaltimo tukkeutuu hetkellisesti, mutta se ei ehdi aiheuttaa aivoihin pysyvää vauriota	حمله ایسکمی گذرا)TIA(
OIREETTOMAT ELI HILJAISET AIVOINFARKTIT	Muistisairaudelle altistavat aivoinfarktit, joita tulee ilman havaittuja oireita	سکته های مغزی خاموش
ONGELMANRATKAISUN HEIKENTYMÄ	Heikennys ongelmien ratkaisemisessa	ضعف در حل مسئله
OPPIMISKYVYN HÄIRIÖT	Joukko erityisvaikeuksia, jolloin henkilön lukeminen, laskemiskyky ja kirjoittaminen häiriintyy	اختلالات یادگیری، ناتوانی های یادگیری

OTSA-OHIMOLOHKORAPPAEUMA	Yleisnimitys sairausryhmälle, jossa aivojen patologiset muutokset keskittyvät aivojen etuosiin	دمانس فرونتوتمپورال، دمانس لوب پیشانی، زوال عقل لوب گیجگاهی
PAIKANTAJUN HÄVIÄMINEN	Tila, jossa henkilön käsitys omasta sijainnista katoaa	از دست دادن آگاهی به مکان
PARANOIA	Tila, jossa Henkilö kuvittelee perusteettomasti toisen/toisten tarkoittavan hänelle jotakin pahaa	پارانویا
PARKINSONIN TAUTI	Hitaasti etenevä liikehäiriösairaus, johon liittyy vapinan, yleisen liikkumisen hidastumisen ja lihaskäykkyyden lisäksi lukuisia muitakin oireita	بیماری پارکینسون
PARKINSONIN TAUTIIN LIITTYVÄ DEMENTIA	Subkortikaalisyypinen dementia, joka ilmestyy Parkinsonin taudin loppuvaiheissa	زوال عقل بیماری PDD(پارکینسون)
PERINNÖLLINEN ALZHEIMERIN TAUTI	Hyvin harvinainen Alzheimerin tauti, joka johtuu yhden geenin mutaatiosta	بیماری آلزایمر ارثی FAD()
PIENTEN SUONTEN TAUTI	Tila, jossa aivojen ohuisissa, läpäisevissä aivoverisuonissa on ahtautumista sekä siihen liittyviä aivoverenkierron ja aineenvaihdunnan muutoksia	انسداد شریان های کوچک مغزی
PSYKOMOTORINEN HITAUUS	Psyykkisistä tai psykiatrisista syistä johtuva motoristen toimintojen hidas	عقب ماندگی حرکتی به دلایل روانی

	tuminen	
PSYKOSOMAATTISET OIREET	Ovat psyykkisistä tekijöistä johtuvia fyysisinä ilmeneviä oireita. Ilmiöt voivat olla myös toisinpuolisia	علائم روان تنی، علائم سایکوسوماتیک
PUHEEN TUOTTAMISEN HÄIRIÖT	Aivoverenkiertohäiriö voi aiheuttaa esim. puheeseen liittyviä häiriöitä, jotka vaikeuttavat sairastaneen kommunikointia muiden kanssa. Häiriöitä ovat afasia ja dysartria	اختلالات گفتاری
PÄÄTTELYKYVYN HEIKENTYMINEN	Muistin tai kielellisten häiriöiden vuoksi ilmestyvä ongelma, jossa potilaalle on vaikeaa erottaa oleelliset asiat epäoleellisista tai ottaa huomioon useita asioita samanaikaisesti	مشکل در تصمیم گیری
SAIRAUDENTUNNOTTOMUUS	Sairauden kieltäminen osana minän puolustusmekanismeja	انکار بیماری
SEKAVUUSTILA, DELIRIUM	Tarkoitetaan äkillistä sekavuustilaa ja aivojen vajaatoimintaa, jonka voivat aiheuttaa erilaiset elimelliset tekijät tai sairaudet	روان آشفتگی، دلیریوم
SEMANTTISEN MUISTIN HEIKENEMINEN	Opittujen taitojen heikentyminen	ضعف حافظه معنایی، ضعف حافظه سمانتیک
SUURTEN SUONTEN TAUTI	Moni-infarktitauti, jonka taustalla on suurten ai-	زوال عقل عروقی، دمانس انفارکت چند گانه

	vosuonten infarktit	
TAJUTTOMUUSKOHTAUS	Tarkoitetaan lyhyttä, muutaman sekunnin kestoista tajuttomuutta, josta potilas toipuu nopeasti ja täydellisesti	حملات غش
TARCAAUVUDEN HÄIRIÖ (ADD)	Neurologisen kehityksen erityivaikeus, johon kuuluu tarkaamattomuus, joka haittaa oppimista ja kehittymistä	اختلال کم توجهی
TIEDONKÄSITTELYN VAIKEUDET	Tila, jossa kyky käyttää ja ymmärtää kieltä, muistaa ja oppia, keskittyä, tehdä havaintoja ja hahmottaa ympäristöä, tehdä päätöksiä ja ratkaista ongelmia, heikkenee	اختلال پردازش اطلاعات
TOIMINNANOHJAUKSEN HÄIRIÖ	Ongelmat suunnitelmallisuudessa, kokonaisuuden jäsentämisessä, järjestelmällisyydessä ja abstraktissa ajattelussa	اختلال کارکرد های اجرایی
TUNNE-ELÄMÄN VAIKEUDET	Tila, jossa henkilöllä on voimakkaat tunnereaktiot, voimakas ärtyvyys, vaikeus rauhoittua, heikko itsetunto ja minäkuva	بی ثباتی عاطفی
UNETTOMUUS	Kyvyttömyyttä nukkua riittävästi	اختلال خواب، بی خوابی
VALKEAN AIVOAINEN MUUTOKSET TAI VAURIO	Tila, jossa keskushermoston yksi osa-alue vaurioi-	صدمات ماده سفید(در سیستم عصبی مرکزی)

	tuu	
VASKULAARINEN DEMENTIA	Verenkiertoperäinen muistisairaus	دمانس عروقی
VASKULAARINEN KOGNITIIVINEN HEIKENTYMÄ (VCI)	Aivoverenkierosairauden aiheuttama muistin ja tiedonkäsittelyn heikentymä	دمانس عروقی
VIREYSTILAN HÄIRIÖT	Tila, jossa henkilöllä on keskittymisvaikeus, vetäytyvä ja välttelevä käytös	اختلالات سطح هوشیاری
VISUOSPATIAALISET HAHMOTUSVAIKEUDET	Tila, jossa avaruudellinen eli tilan hahmottaminen suhteessa itseen ja ympäristöön vaikeutuu	اختلالات ادراکی دیداری-فضایی
YÖLLINEN SEKAVUUS	Sekavuustila, joka ilmestyy yön aikana	روان آشفتگی شبانه
ÄLYLLISEN TOIMINTAKYVYN MUUTOKSET	Tila, jossa sosiaalinen tai ammatillinen toiminta rajoittuu ja toiminnan taso heikkenee	تغییرات در توانایی فکری
ÄRTYNEISYYS	Tila, jossa mieliala on ärtynyt	تحریک پذیری

LIITE 2: SANASTON LÄHDELUETTELO

Abadis Dictionary. Saatavilla 16.10.2019.

<https://dictionary.abadis.ir/?Intype=entofa&word=mark&from=ac>

Dr. Aghamiri.com. Aphazi ya zabanparishi chist? Saatavilla 10.9.2019.

<https://dr->

[aghami-](https://dr-)

[ri.com/2019/11/05/%D8%A2%D9%81%D8%A7%D8%B2%DB%8C-%DB%8C%D8%A7-%D8%B2%D8%A8%D8%A7%D9%86-%D9%BE%D8%B1%DB%8C%D8%B4%DB%8C-%DA%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA-%D9%88-%D8%A8%D8%B1-%D8%A7%D8%AB%D8%B1-%DA%86%D9%87-%D8%B9%D9%88%D8%A7/](https://dr-ri.com/2019/11/05/%D8%A2%D9%81%D8%A7%D8%B2%DB%8C-%DB%8C%D8%A7-%D8%B2%D8%A8%D8%A7%D9%86-%D9%BE%D8%B1%DB%8C%D8%B4%DB%8C-%DA%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA-%D9%88-%D8%A8%D8%B1-%D8%A7%D8%AB%D8%B1-%DA%86%D9%87-%D8%B9%D9%88%D8%A7/)

Duodecim terveyskirjasto. Saatavilla 16.10.2019.

<https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti>

Erkinjuntti, T. & Melkas, S. (2016). Vaskulaarinen kognitiivinen heikentymä (VCI) ja vaskulaarinen dementia (VD). Käypä Hoito Duodecim. Saatavilla 30.9.2019. <https://www.kaypahoito.fi/nix01587>

Iranian Students' New Agency. Alaame demanse orooghi chist? Saatavilla 30.6.2019.

<https://www.isna.ir/news/97041106130/%D8%B9%D9%84%D8%A7%D8%A6%D9%85-%D8%AF%D9%85%D8%A7%D9%86%D8%B3-%D8%B9%D8%B1%D9%88%D9%82%DB%8C-%DA%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA>

Mehrinmednews (2018). Asibe maghzie traumatic ya sadame maghzie nashi az zarbe ya takane shadide sar ya badan. Saatavilla 10.9.2019.

<https://mehrinmednews.com/%D9%85%D9%82%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%AA-%D9%85%D9%87%D8%B1%DB%8C%D9%86/%D9%85%D9%82%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%AA-%D9%85%D8%BA%D8%B2-%D9%88-%D8%A7%D8%B9%D8%B5%D8%A7%D8%A8/2694->

[%D8%A2%D8%B3%DB%8C%D8%A8-
%D9%85%D8%BA%D8%B2%DB%8C-
%D8%AA%D8%B1%D9%88%D9%85%D8%A7%D8%AA%DB%8
C%DA%A9-%DB%8C%D8%A7-
%D8%B5%D8%AF%D9%85%D9%87-
%D9%85%D8%BA%D8%B2%DB%8C-
%D9%86%D8%A7%D8%B4%DB%8C-%D8%A7%D8%B2-
%D8%B6%D8%B1%D8%A8%D9%87-%DB%8C%D8%A7-
%D8%AA%DA%A9%D8%A7%D9%86-
%D8%B4%D8%AF%DB%8C%D8%AF-%D8%B3%D8%B1-
%DB%8C%D8%A7-%D8%A8%D8%AF%D9%86-
%D8%A2%D9%86%DA%86%D9%87-
%D8%AF%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D9%86%D8%B4
-%D9%86%DB%8C%D8%A7%D8%B2-
%D8%A7%D8%B3%D8%AA.html](#)

Mielenterveystalo. Aikuiset. Tietoa mielenterveydestä. Sanasto. Saatavilla
16.10.2019.

https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/sanasto/Pages/default.aspx#ank_P

Rosenvall, R. (2016). Muistisairauksiin liittyviä määritelmiä. *Suomalainen Lääkäriseura Duodecim*. Saatavilla 20.9.2019

<http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=nix02415>

Roshd.ir. Oloome tabiat. Oloome pezeshkie teb, Pezeshki, Bimari ha, Ekhtelalate maghzi-orooghi. Saatavilla 16.10.2019. <https://www.roshd.ir/>

Sanakirja.org. Saatavilla 30.6.2019. <https://www.sanakirja.org/>

Svenskt Demenscentrum. Frontotemporal demens. Saatavilla 16.10.2019.

http://www.demenscentrum.se/globalassets/faktablad_pdf/persiska/faktablad_fronto_pers.pdf

Tenovo, O. (2010). Tietoa aivovammasta. Saatavilla 17.9.2019.

<https://www.ollitenovuo.com/75>

TEPA-termipankki. Saatavilla 27.4.2019 <http://www.tsk.fi/tepa/fi/>

Viemerö, V. (2006). Aggressio ja aggressiivisuus. *Tieteessä Tapahtuu*, 24(3).
Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/tt/article/view/56593>